Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 118 (4754)
ВОСКРЕСЕНЬЕ
июниин
17
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

Хонидоо олоор эхирлүүлһэн Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой отарын дүй дүршэлые үргэнөөр халан абагты!

Хонишо үргэн суугаа хонгёо талаар зэдэлүүлэе!

Хонидые олоор эхирлүүлхэ дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол партиин Бурят-Монголой Обкомой хүдэлмэри тухай тогтоол соогоо адууһа малай тоо толгойе олошоруулха ба тэрэнэй ашаг шэмые арбидхаха тушаа тусгаар хэмжээнүүдые хараалан, республикын партийна, советскэ ба газаргэряалангай органуудай урда шухала зорилго табиһан байна. Энээниие дүүргэхын тулада республикын колхоз болон малажалай фермэнүүд һүрэг малаа олошоруулан үсхэхэ ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ али болохо аргануудаа хэрэглэхэ болоно. Малажалтай манай республикын түрүү ажар солые һэргээхын түлөө шууд шангаар тэмсэһэн хэдэн олон колхоз, совхоз, фермэ, гүүрт, отаранууд табан хушуу малай тоо толгойе хоролтогүйгөөр олошоруулхатаяа хамта, тэдэнһээ абтаһан ашаг шэмыень дээшэлүүлэн Эхэ орондоо элбэг ехэ мяха, тоһо, һү үгэнэд.

һүрэг малаа бүрин бүтэнөөр харууһалжа, үнэтэй шэмэтэй ашаг олзо ехээр абадаг түрүү дүршэлтэй хүнүүд манай республикада, ялангаяа дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ нилээдгүй олон болобо.

Манай газетын мүнөөдэрэй номерто Сэлэнгын аймагай Тамчын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-эйн нэгэ түрүү отарын хүдэлмэрилэгшэд хонидые олоор эхирлүүлһэн дүршэл тухайгаа бэшэһэн байна. Эдэнэр нэгэ хониһоо олон хурьгадые абаха ба хэнзэлүүлхэ талаар горьтойхон хүдэлмэри хэһэн байха юм. Тус отарынхидай хонидые олоор эхирлүүлхэ эрдэм ухаанай арга шадабариие бэелүүлжэ байхадань, энээниие заажа ба хүтэлбэрилжэ байһан Бурят-Монголой Зооветинститудай адуу малай анатомиин кафедрые даагша В. Я. Суетинэй угаа ехэ оролдолго гаргаһыень тэмдэглэхэ шухала. Энэ отарын хүдэлмэрилэгшэд нёдондо ноябрь соо нүхэр Суетинэй хүтэлбэри доро иимэ туршалга хэһэн байна гэбэл: колхозой нэгэ хээлитэй гүүнһээ 700 кубическа сантиметр шуһа абаад тэрэнээ хахадтань орторынь сыворотка болгоһон байгаа. Тиигээд тэрэ отарые даагша Б. Д. Цоктоев ноябриин тэн багта ороондо орохоо һанаһан 58 толгой нютагай үүлтэрэй хонидые шэлэжэ олоод, хонин бүхэндэ 6 кубическа сантиметр сывороткээр тарилга хүүлһэн дары хусада табиһан байна. Долоон хоног үнгэрөөд байхада ороондо ороһон 35 хонидые илгажа туршалгын һүрэг болгоо һэн.

Тэрээнһээ хойшо тус отарын хонишод туршалгада табигдаһан эхэ хонидоо онсо анхаралтайгаар харууһалжа, үбһэ тэжээл элбэгээр эдюулхэтэеэ нэгэн доро үбэлдөө үргэлжэ адуулдаг һэн. Тиин, энэ хабар апрелиин һүүл багта ба майн эхеэр туршалгада табигдаһан эдэ хонид түрэжэ эхилээ. Тиихэдээ нэгэ хонин—5 хурьга, гурбан хонид—3—3 хурьга түрэһэн, 8-ниинь эхирлэһэн ба бэшэниинь 1—1 хурьга гаргаһан байна. Эдэ хурьгад барандаа элүүр энхээр тэнжэжэ байнхай. Мүн нэгэ хонин 4 хурьга гаргабашье, тэдэнь үхэһэн байха юм.

Дээрэхи отарын ховишод эхэ хонидые хоролтогүйгөөр үсхэбэрилхэ ба хурьгадые гарзада оруулангүй тэнжээхэ нилээдгүй ехэ дүршэлтэй болоо. Отарые даагша нүхэр Цоктоев колхозно хонин һүрэгөө олошоруулан, ашаг шэмыень арбидхаха хэрэгтэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдөө нэгэн хүн шэнгеэр элсүүлжэ шаданхай. Эндэхи хонишод нарай хурьгадые харууһалха, эхынь хүхүүлхэ, хурьгадаа голоһон хонидые тээгэлжэ абхуулха талаар баялиг дүршэлтэй болонхой. Хонишод Дамбаева, Чагдурова ба бусад жэл бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ колхозой правлениһээ ходо шан абадаг байна. Үнгэрэгшэ жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр тус отарынхид хүн бүхэнэй 500—600 ажалта үдэр олоо. Тэрэнэй ашаар эдэнэр ажалта үдэртөө ба ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 50 гаран хони хурьга абаа һэн.

Манай республикын бүхы колхоз, фермэ, отаранууд дээрэхи хонишодтол адляар хүдэлмэрилжэ, хонидые олоор эхирлүүлхэ, хэнзэлүүлхэ дүүрэн аргатай. Энэнэй түлөө имагтал үсэд шанга тэмсэл ба эбтэй эмхитэй ажал хүдэлмэри хэрэгтэй байна.

Эрдэм ухаанай ашаар олдоһон энэ аргын угаа ехэ ашатай туһатай байһыень бодотоор гэршэлһэн нүхэр Цоктоевой отарын хонишодой дүршэл бүхы республика соо дэлгэрүүлэгдэхэ зэргэтэй. Энэ дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ нютагуудтахи хүтэлбэрилхы органууд, илангаяа АЗО, зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд, колхоз, фермэ, отара, гүүртнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эршэмтэйгээр оролсоод байгаа һаа, хонидые хэдышье олоор эхирлүүлхэ, хэнзэлүүлхэ байна. Иимэ научна аргаар тарилга хэжэ, хонидые ороондо оруулха гээшэ хонидой тоо толгойе олошоруулха ба ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай байһаниинь манай эндэхи эрхэ байдалда эли тодоор харагдаба. Тиимэдэ Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишодой энэ дүршэл шадабаряар фермэ, отара бүхэн хонидто научна аргаар тарилга хэжэ, ороондо оруулха арга үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зайлашагүй.

ТАСС-эй мэдээсэл

Советскэ органуудта ороһон мэдээнэй ёһоор, урдань немецкэ пленһээ тэрьедэһэн 9.000 шахуу советскэ гражданинууд ба плендэ ороһон сэрэгэй хүнүүд Швейцаридэ мүнөө хүртэр байһаар. Швейцарска засагууд хадаа советскэ эдэ гражданинуудай Эхэ орондоо бусахадань гансал һаад тойбо хэһэн бэшэ, харин эдэнэрэй олонхиие тэсэшэгүй хүндэ байдалда оруулаа.

Вовиллермоосдохи швейцарска лагерьта улаанармеец Михаил Кондратьев гэгшые швейцарска засагуудай зэрлиг муухайгаар алаһаниие бэшэхэ зуураа, Швейцарида советскэ гражданинууд ба сэрэгэй пленнигүүдэй ямар байдалда ороһон тухай «Фрейе Югенд ин Швейц» гэжэ газетэ мэдээсэбэ. Швейцарида баригдаһан советскэ гражданинуудай хүнэй амиды байхын аргагүй байдал, баригдаһан советскэ гражданинуудые нохойнүүдтэ зуулгажа, тэдэнэрые винтовкоор ба автомадаар буудажа, зэмэгүй советскэ гражданинуудые гитлеровецүүдэй хэдэг зэрлиг муухай аргануудаар туляажа, швейцарска засагуудай шэрүүн шангаар мүлжэжэ ба хүсэрхэжэ байһан тухай швейцарска энэ газетэ соо бэшэгдэнэ.

Эдэ хэлэгдэһэн баримтанууд дээрэһээ Советскэ Правительство болбол репарациин хэрэгүүдые эрхилхэ советскэ органуудай мэдэлдэ байһан швейцарска бүхы гражданинуудые Швейцарида эльгээхэ ябадалые зогсоохо гэжэ өөрынгөө органуудта заабари үгэбэ. Швейцарида байһан советскэ гражданинуудай байдалые һайжаруулха болон тэдэнэрые Советскэ Союзда түргэнөөр бусааха бодото хэмжээнүүдые швейцарска засагуудай абаһан тухай тодо һонор мэдээнүүлэй абтатар Улаан Армяар сүлөөлэгдэһэн швейцарска гражданинуудые бусаалга зогсоогдобо.

Столицын хүдэлмэришэн залуушуулай зунай амаралта

Московско предприятинууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан олон багашуул болбол санаторинууд, амаралтын гэрнүүд, санаторна талмайнууд болон лагерьнуудта амаржа шадаха арга энэ жэлдэ олохо байна.

«Красный пролетарий», «Калибр» ба бусад заводууд залуушуулай санаторинуудые эмхидхэе. 300 хүнэй байха санатори Измайловска паркда нээгдэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Кяхтинска историко-краеведческэ музейн директор Орлова А. Н. гэгшые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Олон жэл соо үржэлтэ һайн культурно-гэгээрэлэй ажал хэһэнэйнь түлөө Бурят-Монгол АССР-эй Кяхтинска историко-краеведческэ музейн директор Орлова Алевтина Николаевнае түрэһэнһөөнь хойшо 70 наһа хүсэһэнтэйнь дашарамдуулан **Ажалай Улаан Тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной июниин 15.

Маршал И. В. Сталинда президент Трумэнэй эльгээһэн бэшэг

Июниин 12-то Танай эльгээһэн халуун бэшэгэйтнай түлөө минии үмэнэһөө ба Холбоото Штадуудай Правительствын үмэнэһөө хүндэлэл ёһолол хүлеэжэ абыт гэжэ Танине гуйнаб.

Манай эб найрамдалай хани барисаае улам саашадань үргэлжэлүүлхэ ябадал хадаа нацистнүүдтэ эсэргүү дайнда манай ниитын хүсэлэлгэ гаргаһан типмэл амжалтануудтал адляар мүн амгалан байдал ба уласхоорондын һайн һайхан дура зоригые байгуулха хэрэгтэ амжалтанууд түйлагдаха бэзэ гэжэ би бата найданаб.

Һалар Тантай уулзажа, манай ниитын хэрэгүүдые хүсэд дүүрэн хэлсэжэ шадаха байһандаа би эртээнһээ ехээр баярланаб.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол ССР Союз ба Югослави хоёрой хоорондо эб найрамдалтай байха, бэе бэедээ туһалхэ ба сэрэгэй һүүлээр хани барисаатай байха тухай договорые батална

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Югославиин хоорондо эб найрамдалтай байха, бэе бэедээ туһалха ба сэрэгэй һүүлээр хани барисаатай байха тухай договор дээрэ 1945 оной апрелиин 11-дэ Москвада гар табигдаһан байгаа. СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол 1945 оной июниин 15-да тэрэ договорые батална.

СССР-эй Академи Наукын 220 жэлэй ойн урда тээ

Юбилейнэ сессидэ хабаадагшадтай уулзалга

Июниин 15-да Москвада СССР-эй Академи Наукын 220 жэлэй ойдо зорюулһан һайндэрэй баяр эхилбэ.

Нескучный гэжэ нэрэтэй Ордон соо юбилейнэ сессидэ хабаадагшадтай уулзалга болобо. ССР Союзай Академи Наукын Президиумэй конференц-зал соо советскэ наукын элитэ түлөөлэгшэд, гадаада гүрэнүүдэй эрдэмтэд, артистнууд ба художнигууд, советскэ ба харин хэблэлэй түлөөлэгшэд байба. Эдэ айлшадые Социалистическэ Ажалай Герой Академи Наукын нэгэдэхи вице-президент Л. А. Орбели угтаба. Хани найрамдалай оршон байдал соо советскэ эрдэмтэд хилын саанаһаа ерэһэн айлшадтай танилсана. Советскэ физигүүд, математигууд, физиологууд ба медигүүд болбол Америка ба Европын научна эмхи зургаануудай делегадуудтай өөһэдынгөө дүй дүршэлые андалдажа, гитлеровскэ Германиие бута сохихо ябадалда туһа хүргэһэн советскэ наукын шэнэ түйлалтанууд тухай хэлэжэ үгэнэ.

19 часта ССР Союзай Академи Наукын Президент Социалистическэ Ажалай Герой академик В. Л. Комаров гэгшэ Нескучный гэжэ нэрэтэй Ордондо ерэнэ. Советскэ ба гадаадын эрдэмтэд болбол өөрынгөө ажалаар дэлхэй дээрэ алдаршаһан советскэ наукын гайхамшагта ажал-ябуулгашые халуунаар амаршалан угтана. Французска академи наукын член Огюст Шевалье гэгшэ французска эрдэмтэдэй делегациин үмэнэһөө советскэ наукын һайндэртэй дашарамдуулан президентые халуунаар амаршална. Мүн ондоошье гүрэнүүдэй эрдэмтэд президентые амаршалаа.

Академи Наукын энэ уулзалган дээрэ СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай орлогшонор нүхэр А. Я. Вышинский ба нүхэр С. А. Лозовский, нүхэр Г. Ф. Александров, СССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ Н. С. Тихонов, артиллериин главна маршал Воронов, контрадмирал И. Д. Папанин ба бусад байлсаба.

Энэ уулзалган хани найрамдалай оршон байдалда үнгэрөө.

ЗУНАЙ САГТА ОБОРОННО ХҮДЭЛМЭРИИЕ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ манай республикын Осоавиахимай организацинууд, тэрэнэй түг түмэн членүүд болбол немецко-фашистска булимтарагшадые түргэнөөр бута нэрьехын тулада героическа Улаан Армидаа ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн байна. Тэрэшэлэн элдэб түхэлэй буугай мэргэжэлнүүдые шудалһан пулемётчигууд, автоматчигууд, миномётчигууд болон бусад мэргэжэлтэй боецууд ба командирнуудые олоор бэлэдхэжэ Улаан Армиин зэргэдэ эльгээһэн байгаа.

Урдань Осоавиахимай эдибхитэй членүүд байһан Иван Николаевич Панушов, Николай Иннокентьевич Бородин, Перфилий Михайлович Пикулев, Петр Михайлович Зайцев болон бусад олон патриодууд Эхэ ороноо эрэлхэг зүрхэтэйгөөр хамгаалжа, айхые мэдэнгүйгөөр немецкэ бузар булайнуудтай тэмсэбэд. Мүнөө эдэнэрэй үбсүүн дээрэ хэдэн орден ба медальнууд яларжа байха юм. Мүн манай республикын осоавиахимовецууд 300 мянга гаран хүнүүдые агаарай добтолгоһоо хамгаалха мэргэжэлдэ һургаба.

Манай республикын Осоавиахимай организацинууд хадаа партийна организацинуудай халуун туһаламжатайгаар фронтдоо материальна туһаламжа үзүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэбэ. Гансахан 1945 оной 5 һарын туршада «Бурят-Монголой осоавиахимовец» гэжэ танкова колонно байгуулгада тэдэнэр өөһэдынгөө үмсын нөөсэлгэһөө 304.502 түхэриг мүнгэ болон облигаци һайн дураараа оруулжа, агууехэ вождь, Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал нүхэр Сталинай баясхаланда хүртөө һэн.

Арадуудай агууехэ вождь нүхэр Сталинай амаршалгада хүртэхэдөө урмашан баярлаһан республикын осоавиахимовецууд оборонно хүдэлмэриие улам саашань һайжаруулхаар зоригжонхой. Железнодорожно районой Осоавиахимай Совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Зайцев) 1-дэхи квартал соо оборонно хүдэлмэриие һайжаруулха бүхы контрольно даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэжэ, БМАССР-эй Осоавиахимай Центральна Соведэй дамжуулгын Улаан түг гартаа бүхөөр барииба. Нүхэр Зайцевта тус районой ОСО-гэй эдибхитэд ба партиин райком ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг болоо. Жэшээнь, Осоавиахимай членүүд нүхэд Воровец, Дзюбенко, Дубогрызова, Нечунаева, Панков, Зеленский ба бусад оборонын хүдэлмэридэ эдибхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө БМАССР-эй осоавиахимай Центральна Соведэй Хүндэлэлэй грамотануудые абаһан байнад. Тус районой 21 эдибхитэн иимэ дээдэ шагналда хүртэһэн байха. Райсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Зайцев болбол шэн зоригто ажалайнгаа түлөө «ЗАОР» гэжэ значок абахаар табигданхай.

Закаменай аймагай Осоавиахимай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Шангин, Кабанскын райсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Филиппов гэгшэд оборонно хүдэлмэриие аймагайнтаа колхозууд болон учреждениинуудаар эрид шууд һайжаруулха талаар ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ, Хүндэлэлэй грамотануудые абахаар табигдаба.

Улан-Удэ городой Пригородно районой райсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Тенитов болбол арад зоноо оборонно хүдэлмэритэй танилсуулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэбэ. Тус район болбол Центральна Соведэй үмэнэһөө үгтэһэн бүхы контрольно даалгабаринуудые саг болзор соонь үлүүлэн дүүргэжэ шадаһан байна.

Тиибэ яабашье, энэ шухалын шухала хүдэлмэри республикын бүхы аймаг болон районуудаар хангалтатайгаар ябуулагдана гэхэ аргагүй. Зарим райсоведүүд болбол дайн сэрэгэй үедэшье, илангаяа Европодо дайнай ябуулгануудай зогсохотой хамта, хамаг бүхы хүдэлмэреэ һуладхажархиба. Жэшээлхэдэ, Заиграйн аймагай осоавиахимай олонхи эхин организацинууд, райсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Михалев түрүүтэй өөрынгөө хүдэлмэриие дайн сэрэгэй үеын оршон байдалай эрилтын ёһоор шэнэлхэн табижа шадаагүй, харин бүхы хүдэлмэринүүдээ унагаахын түйлдэ хүргэхэһөө гадна, осоавиахимай зэргэдэ шэнэ членүүдые элсүүлхын түлөө ямаршье хүдэлмэри хээгүй байшоо. Тэрээнһээ гадна, урдань эдибхитэй членүүд байһан хүнүүдтэй ёһотой хүдэлмэри хэжэ, тэдэнэрые тус хүдэлмэридэ эдибхитэйгээр хабаадуулха талаар юушье хээгүй байна. Мүн членскэ түлбэриие суглуулхын түлөө хүргаа хүргаараа сохёогүй. Нүхэр Михалев болбол ВКП(б)-гэй айкомой үмэнэ өөрынгөө хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлхын түлөө нэгэшье асуудал табяагүй.

Мухаршэбэрэй аймсоведэй түрүүлэгшэ Кононов, Түнхэнэй райсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Демин, Сэлэнгын райсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Дабаев ба бусад Осоавиахимай организацинуудай хүдэлмэринүүдые һайжаруулхын түлөө горьтой хүдэлмэри хэжэ шадаагүй, харин Центральна Соведһээ үгтэһэн контрольно даалгабаринуудые дүүргэлэгүй байгаа. Гэхэ зуура, тус аймагуудай партиин айкомуудай сэрэгэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд дээрэ дурсагдаһан райсоведүүдэй хүдэлмэридэ бодото туһаламжа үзүүлжэ, тэдэнэй хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые һүүлэй үдэр хүртэр абаагүй байхань тон гайхалтай. Яруунын аймагай Осоавиахимай олонхи эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд хадаа дайн сэрэг дүүрэбэ, тиимэһээ энэ хүдэлмэриие мартахада болохо гэхэ мэтын һанал бодол гаргажа байһан жэгшүүритэ баримтанууд бии.

Тиимэһээ оборонно хүдэлмэриие, илангаяа зунай сагта эрид шууд һайжаруулхын түлөө ехэхэн хүдэлмэри хэхэ ёһотойбди. Түбхын түрүүндэ, үргэн ниитэ ажалшадай дунда ниитэ-ойлгуулалжын хүдэлмэриие үргэнөөр хэжэ, тэдэнэрые Осоавиахимай членүүдтэ хабаадуулха хэрэгтэй. Осоавиахимай организацинуудые дайшалхы органууд болгохын түлөө гансахан тус организацинууд бэшэ, мүн нютагуудтахи партийно-комсомольско организацинууд оролдохо бэзэ гэжэ найдагдана.

Зарим обор нобшоор хүдэлмэридэг Осоавиахимай эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые эдибхитэй хүнүүдээр һэлгэхэ угаа шухала болоно. Тэрээнтэй хамта, Осоавиахимай членүүдэй тоо бүридхэлые улам нарижуулжа, эдибхитэй членүүдые үнэтэ шагналда табиха, шэнэ членүүдые олоор хабаадуулха, Осоавиахимай эхин организацинуудай хүдэлмэриие үнэтэ һөөрынь һайжаруулха бидэнэй уялга мүн.

Д. КОЛМАКОВ, БМАССР-эй Осоавиахимай Центральна Соведэй түрүүлэгшэ.

Советскэ Союзай һонин

Молотовой нэрэмжэтэ Ехэ Ивановска фабрика улам ехэ бүд нэхэжэ арад зондо гаргажа байна. Бүд нэхэдэг станогууд үдэр бүри хэдэн арбаад мянган метр бүд гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: орденто колорист А. И. Батьков ба уран зурагша Л. И. Проворова гэгшэд нэхэжэ гаргаһан шэнэ бүд хаража байна.

Ф. Карышевай фото.
(ТАСС-эй фотохронико).

ХҮДӨӨ АЖАЛАЙ ШЭНЭ МАШИНАНУУД

Тарья, свёкло, хартаабха, коноплёо ба бусад культурануудые хуряахын түлөө ороной полинууд дээрэ энэ жэлдэ шэнэ машинанууд туршагдахань. Эдэ машинанууд хадаа Хүдөө-ажалай машиначуудые байгуулха бүхэсоюзна научно-шэнжэлгын институдай (ВИСХОМ) ба заводуудай инженернүүдээр зохёон гаргагдаһан байна. Тэдэнэр моторгүй комбайн, коноплёо ба лён хуряаха комбайн, свёклокомбайн, морёор хартаабха малтаха болон бусад машинануудые бии болгоо.

Эдэ машинануудые үйлэдбэрилжэ эхилбэ. «Коммунар» гэдэг Запорожско завод жатка-копнительнуудые гаргажа эхилээ. 1945 ондо мянга шахуу тиимэ машинанууд бэлэдхэгдэхэ байна. «Красная Звезда» гэдэг Кривэрожско завод тракторна ба мориной гурба мянга гаран сеялкэнүүдые бэлэдхэхэнь. Первомайска завод жатка-самоскидкануудые гаргаха болоо.

Хуушарһан конструкциин машинанууд болохо сноповязалка, льноклеверотёрка, льномялка, морин косилка, триернүүд ВИСХОМ-ой ба хүдөө-ажалай машинануудые байгуулха заводуудай лабораторинууд ба конструкторска бюронуудаар шэнэдхэгдэжэ байна.

Мүн хүдөө-ажалай зэмсэгүүд шэнэдхэгдэжэ эхилээ. Шэнэдхэгдэһэн корпусуудтай табан-корпусно тракторна шэнэ плуг агротехникын шэнэ эрилтэнүүдые хангажа шадаха байха юм. Морёор ябаха 3 түхэлэй культиватор ба окучнигуудай орондо нэгэ морёор ябаха культиватор зохёогдобо. Тэрээн дээрэ частьнуудые нэмэжэ табяад, газар малтажа ба һэрхигэр болгожо болохо байна. (ТАСС)

Иваново городой элдэбын жэмэсүүдые ажалшад эдибхитэйгээр тарижа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүд нэхэжэ бударг фабрикын хүдэлмэрилэгшэд Пушкинай талмай дээрэ таримал модо уһалжа байна. Наада талдань стахановка О. И. Зубова.

Ф. Карышевай фото
(ТАСС-эй фотохронико).

ТУРКМЕНИДЭ ТАРЯА ХУРЯАЛГА ЭХИЛЭЭ

Туркменидэ намар таригдаһан шэниисын ба хабар таригдаһан ячмениин хуряалга эхилбэ. Теджен мүрэн дээрэ байһан гол тарилгын районууд халажа байна. Комбайнууд поли дээрэ гаранхай. Мүнөө 5.000 гектар тарьян хуряагдаа. Олонхи колхозууд талха сохижо, гүрэндөө таряа тушаажа эхилбэ.

(ТАСС).

НАРАНАЙ ХИРТЭЛГЫЕ АЖАГЛАН ШЭНЖЭЛХЭЕЭ АСТРОНОМУУД ГАРАБА

Сортвала городто наранай хиртэлгые ажаглан шэнжэлхын түлөө Пулковска обсерваториин астрономуудай экспедициин нэгэдэхи бүлэг гараба. Астрономууд хадаа тэндэ ажаглан шэнжэлхэ инструментнүүдые тодхожо, Сортвалада полевой гурбан лабораторинуудые эмхидхэхэ байна. Ондоо нэгэ бүлэг астрономууд Ивановска областьдо ошобо. (ТАСС).

ГИДРОТУРБИНАНУУДАЙ ЗАВОД ДЭЭРЭ

Рижскэ гидротурбинна завод 40-һөө 300 киловатт хүсэтэй 15 турбинануудые бэлэдхэн гаргаба. Тэдэ турбинанууд хадаа тээрэм болон торфын, ой модоной ажаүйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ байна.

Тус заводой коллектив болбол хараалагдаһан түсэбһөө хоёр шахуу олон—70 турбинануудые энэ жэлдэ бүтээхээр шиидэбэ.

ЭЛЕКТРО-АЖАҮЙЛЭДБЭРИИН ТЕХНИГҮҮДЫЕ БЭЛЭДХЭЛГЭ

Энэ жэлдэ электро-ажаүйлэдбэриин техникумуудта олон һурагшад шэнээр абтахань. 1-дэхи курсада 4.000 студентнүүд абтаха ба эдэ һургуулинуудта һурадаг студентнүүдэй тоо 10 мянга хүрэхэ байна.

Горькийдо—1, Курскда—1, Ленинградта—2, хамтадаа 4 шэнэ техникумууд нээгдэхэ болоо. Мүн тэрэшэлэн Уфада, Томскдо ба Новосибирскдэ техникумуудые нээхээр шиидхэгдэбэ.

АГНУУРИИН БУУНУУДЫЕ ДАХИН ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ ЭХИЛБЭ

Тульска буунай завод агнууриин буунуудай үйлэдбэриие дахин эхилбэ. Мүнөө бэлэдхэгдэһэн буунууд хадаа мэргэнэйгээ талаар урдынхиһаа һайн шанартай ба сэбэр һайхан байна.

Хоёрдохи хахад жэл соо хоёр сэмгэтэй буунуудые олоор үйлэдбэрилхэнь.

Завод дээрэ агнууриин буунуудай мэргэжэлтэниие бэлэдхэхын түлөө һургуули-лаборатори нээгдэхэ байна.

Эхир хурьгадые тэнжээдэг минии дүршэл

Нарай хурьгадые харууhалхада тусгаар шадабари ба оролдолго хэрэгтэй. Зарим хурьгад эхэhээ гарахадаа амигүй байдаг юм. Тиихэдэнь hуга сами, шэхэрүүнь үлеэжэ амилдаг болгохо хэрэгтэй. Мүн нарай хурьгадай олонхид түрүүшээр эхынгээ хүхэ оложо хүхэдэггүй туладань хэдэн хоногто хурьгадые гараараа барижа эхынь хүхүүлдэгби. Хурьгадые тэнжээхэдэ дулаач, hаруул сэбэр байра угаа ехэ удхашанартай. Хашаа балгааhан үргэлжэ сэбэрлэгдэжэ, шэбхэ шоройгүй байха ба доторoo агаар оруулагдадаг байха зэргэтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Олон эхирнүүдые тэнжээн харууhалжа байhан хурьгашан Д. Чагдурова.

Минии харууhалдаг хурьгадай байра олон ондоо таhалгануудтай юм. Тэдээн соо байха хурьгад шэнээ тамир ба түрэhэн hараараа тааруулагдаhан байдаг. Хэрбээ тэдэнние тааруулжа илгаагүй hаа шалая hайнтай ехэ хурьгадынь багануудаа даража гэшхэжэ муудхадаг байна.

1945 ондо 98 хурьга абаhан байнаб. Эдэнhээ нэгэниинь ше хоролтодо орооогүй. Эдэ хурьгад соом эхир хурьгадууд олон юм. Мүнөө жэлдэ манай отарада хэдэн хонид олон хурьгадые түрэhэн байгаа. Тиин, манай хонишод эдэ хурьгадые нэгэ гараар hайнаар харууhалуулхын тулада намда тушаажа үгэhэн юм. Тэдэнние бүгэдынь элүүр энхэ ба тэбир тарганаар тэнжээхын тулада онсо ехэ оролдолго ба харюусалга хэрэгтэй болоно. 5 хурьгаа түрэhэн хониие хурьгадтайнь тушаажа абаhанhаа хойшо эхэдэнь, мүн хурьгадтань тон шухала анхаралаа табиhан байнаб. Эдэ хурьгад эхынгээ hөөр сададаггүй. Хоёрхон хурьгадые эхэнь тэжээдэг. Нүгөө гурбан хурьгадынь ондоо хониндо заядадаг ба хониной hү хөөрүүлээд аяга соohоо үүлгадаг байнаб. Эхынь тамир алдуулхагүйн тулада хони hүрэгhөө амяарайнь эдеэлүүлдэг, уhалдаг байгаабди. Нэгооной хүсэд гараагүй байхада эхэдэнь үбhэ hолоомо садатарынь эдюулдэг hэмди. Мүнөө эхэнь ондоо хониҗто бишиихэшье булигдадаггүй. Мүн хурьгадыншье hайнаар тэнжэжэ байнхай.

Гадна, 3—3 хурьга түрэhэн хонид хурьгадтаяа намда үгтэнхэй. Эдэ хонид мүн лэ 2—2 хурьгадаа хүхүүлжэ садхаадаг юм. Нүгөө хурьгадынь ондоо hүтэй хонидто заядалагби. Эдэ хурьгадай эхэнүүдтэ баhа тусгаар тэжээл үгтэдэг байгаа.

Зарим хонид, илангаяа түлгэ хонин ехэ зээрэг байдаг. Тиимэhээ хурьгадаа хүхүүлэнгүй мүргэдэг ба хайрадаг юм. Тэрэнние түрүүшын үдэрhөө хойшо барижа хүхүүлдэг байнаб. Тэрэшэлэн олон хонид хурьгадаа гэлодог. Тэдэ хонидые тээгэлжэ абхуулдаг зантайбди.

Мүнөө хурьгадые хүхэ ногоондо бэлшээжэ таргалуулха шухала зорилго табинхайбди. Түрүүшээр гараhан хурьгад ногоондо садаhаар үнинэй. Тэдэнние саг соонь уhалха, зөөлэхэн ногоотой бэлшээреэр адуулха ба эхынь хэмдэнь хүхүүлхэ гээшэ шухала байна.

Зоотехническэ заабарийн ёhоор хурьгадые нарайhaaнь хойшо оролдосотойгоор харууhалаад байхада, нэгэшье хоролтогүйгөөр ба элүүр энхээр тэнжэхэ байhаниинь хүдэлмэри дээрэhээ харагдана.

Д. ЧАГДУРОВА
хурьгадые харууhалагша.

3 хониноо 11 хурьган абтаа

(Сэлэнгын аймагай Тамчын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой Б. Д. Цоктоевой отарын хонишодой дүршэл)

Хонидые хоролтогүйгөөр үсхэбэрилжэ, тоо толгойень олошоруулха, ашаг шэмыень арбидхаха ябадал имагтал хонишодой оролдолгоhоо болохо байна. Үбэлдөө садхалан тэжээл, дулаан байра байдалаар хангагдаад, hайнаар харууhалагдаад байhан хонид сагай уларилай ямаршье хүйтэн байхада тэбир тарганаар ондо ородог байhаниинь олон жэлэй дүршэл дээрэhээ эли тодоор харагдана. Хонидые садхалан дулаанаар үбэлжүүлхын тулада үбhэ тэжээл элбэг дэлбэгээр бэлдхэхэhээ гадна, тэрэнние хабар, зун, намарай hайн сагта хагда ногоондо адуулжа таргалуулха гээшэ зайлашагүй шухала. Ургаса ногооной hайхан үедэ адуулагдажа, бухы шэмыень бэедээ абаhан мал үбэлдөө тэжээлээр дутамагшье hаа тамираа алдангүй ондо ородог байна.

Садхалан ба дулаанаар ондо ороhон хонидой имагтал ашаг шэмэнь арбин ехэ байдаг бэшэ, харин тэдэнэр олон хурьгые түрэхэ, хэнзэлхэ байhаниинь элирбэ. Шэнээ шадалаар hайн тарган хонид олон хурьгадые түрэhэн, эхирлэhэн, хэнзэлhэншье байгаа hаа, hубай хонид ба эрьенүүдтэ булигданагүй. Манай отарын хэдэн олон хонид эхирлэhэн ба хэнзэлhэн байна. Хонидые олоор эхирлүүлхэ ба хэнзэлүүлхэ тушаа эрдэм ухаанай аргые Бурят-Монголой зооветинститудай адуу малай анатомиин кафедрые даагша В. Я. Суетин гэгшэ манай колхоздо элирүүлэн гаргаба. Анхан түрүүн бидэ нүхэр Суетинэй иимэ арга тухай хөөрэжэ ба хэлэжэ үгэхэдэнь хайша хэрэгээр хандаhан ба тэрэнэй үгэдэ этигээгүй шэнги байгаа hэмди. Тэрэ арга хадаа хонидые олошоруулан үсхэхэ ябадалда угаа ехэ туhатай байhаниинь эсэстээ болоходоо бидэнэртэ элирэн тодорбо. Нүхэр Суетинэй хүтэлбэри доро хонидые олоор эхирлүүлхэ ба хэнзэлүүлхэ аргые хэрэг дээрэнь баримталхын тулада бидэнэр нилээдгүй оролдообди. Энэ аргые хайшан тэжэ хэрэглэhэн тухайгаа тобшолон хэлэхэдэ иимэ байна:

—Нёдондоной ноябрь соо манай отарын хонишод нүхэр Суетинэй заабаряар иимэ туршалга хэбэ гэбэл: колхозой нэгэ хээлитэй гүүнhээ 700 кубическа сантиметр шуhа абаад, тэрэнние хахадтань орэторынь сыворотка болгоhон байгаа. Тиигээд бидэнэр ноябриин тэн багта ороондо орохо бэлоhон 58 толгой нютагай үүлтэрэй хонидые шэлэжэ олоод ветфельдшер Цыренова гэгшэдэ хонин бүхэндэ 6 кубическа сантиметр сывороткаар тарюулаад, хусада табиhан байгаабди. Тэрэнhээ хойшо 7 хоног үнгэрөөд байхада 58 хонидhоо ороондо ороhон 35-иень илгажа, туршалгын бүлэг болгоо hэмди.

Тэрэ хонидые үбэлэй үедэ тусгаар эдеэлүүлдэг ба хонин hүрэгтэеэ хамта hайн бэлшээридэ адуулдаг байгаабди. Үбэлэй үедэ туршалгын бүлэгтэ илгагдаhан эдэ хонидые тэбир тарган байлгахын түлөө оролдохо бэшэ, харин отарынтаа бухы хонин hүрэгые садхаланаар харууhалхын түлөө хамаг хүсэеэ гаргаха хэрэгтэй болоо hэн. Түбхын түрүүндэ бэлшээри зүбөөр хэрэглэжэ адуулга hайнаар үнгэргэхэ ябадалда гол анхаралаа табяабди. Үбэлэй үедэ хонишон бүхэн саhа багатай газар бэдэржэ хонидоо адуулдаг байгаа. Зарим хүнүүд хонин саhа эдинэ тэжэ шалтаад, үбэлдөө тэдэнние уhалдаггүй hэн. Тиимэ ябадал манай отарада усатхарданхай. Үбэлдөө отарымнай бухы хонин нуурhаа, тэрэнэй хүрэхэлэ булагhаа уhалдаг байна. Үбэлэй үедэ хонидой харууhалга hайнаар үнгэргэhэнэйнгөө ашаар, манай отарынхид түл абалтые нэгэшье хоролтогүйгөөр үнгэргэжэ шадаба. Туршалгада табигдаhан 35 хониннай баhал шэнээ шадалаар hайн hэн. Тэдэ хонидпай энэ хабар, апрелиин hүүл багта ба майн эхиндэ түрэжэ эхилээ hэн. Тиихэдээ нэгэ хонин—5 хурьга, гурбан хонид—3—3 хурьга түрэhэн ба найманиинь эхирлэhэн, бэшэниинь 1—1 хурьга түрэhэн байна. Мүн нэгэ хонин 4 хурьга түрэhэн болобошье, тэдэнь үхэhэн байгаа hэн.

Эдэ хурьгадай нэгэниишье хоролтодо орооогүй, бултадаа тэбир тарганаар тэнжэжэ байнад. Эдэнние тэнжээхэнь бэрхэтэйшэг байба. Гэбэшье, манай отарын хонишод нэгэ эхэhээ гараhан олон хурьгадаа нарай үхибүүдтэл адляар анхаржа, тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа. Түрүүшээр нэгэ эхэhээ гараhан 5 хурьгад бишихануд ба тэнжэхэдээ ехэ удаан байгаа. Эдэ хурьгад эхынгээ hөөр яажашье садахагүй байhан туладань ондоо хони hаажа тэжээхэ ба заядаха гэхэ мэтын али болохо аргануудые бүгэдынь хэрэглэдэг hэмди. hүни, үдэргүй эдэ хурьгадые дулаан байрада амяарайнь байлгаха, даарууллха үлэдхөөхэгүйн түлөө гансашье эдэнние харууhалдаг хүнүүд бэшэ, харин бухы отарынхид оролдодог байгаа. Имагтал тэрэнэй ашаар, нэгэ хониной түрэhэн 3—5 хурьгад ба эхирнүүд гарза гайда оронгүй хүхэ ногоондо гаража бэлшэбэ.

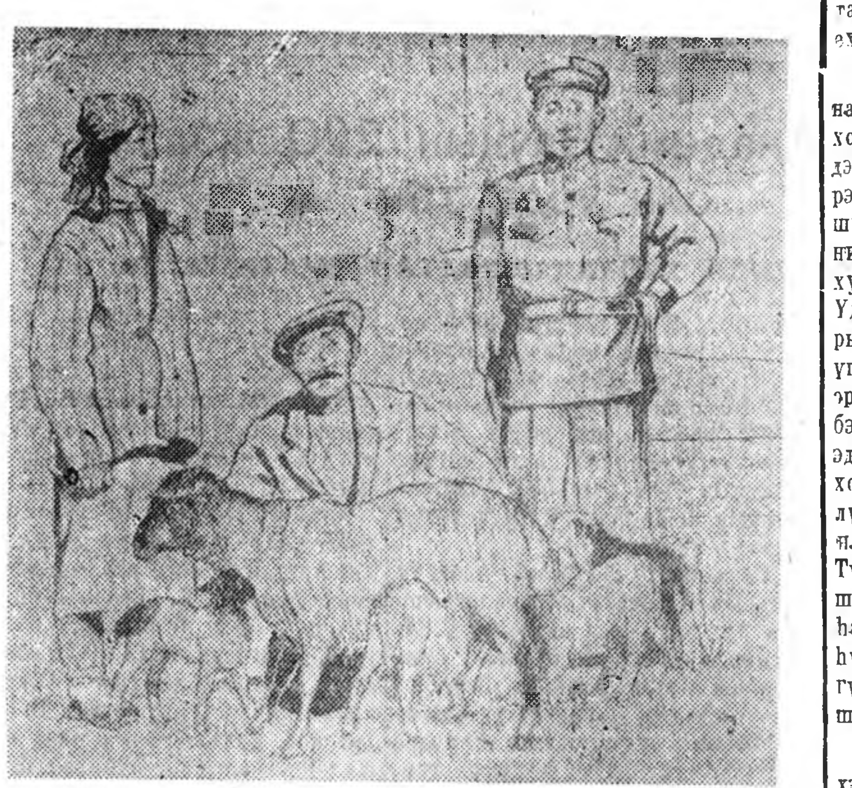

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нэгэ хониноо гараhан 5 хурьган эхэтэеэ байна. Тэдэнэрэй хажууда зүүн гарhаа: Хурьгашан Д. Чагдурова, отарые даагша Б. Д. Цоктоев, колхозой түрүүлэгшэ Д. Гурожалов гэгшэд.

Хонидой үүлтэр ба түл залгамжалга дээрэhээ дамжажа олон түл абтаха байна гэжэ эрдэм ухаанай ашаар элирүүлэгдэhэн байна. Тиимэhээ манай отарынхид олон хурьгадые түрэhэн эхирлэhэн, хэнзэлhэн эдэ хонидоо хороонгүй үр гарбалынь дамжуулхын түлөө тэмсэнэд. Нэгэ эхэhээ гараhан 5 хурьгадаймнай 4-иинь эрэ, 1-иинь эмэ юм. Тиимэдэ эдэ 4 хурьгадые хуса болгохо hанaлтайбди. Тэрэшэлэн эхирлэhэн ба хэнзэлhэн эхэ хонид болон тэдэнhээ гараhан түлые хороохогүйн түлөө хонишоднай барандаа оролдоно.

Манай отарын хонид апрель, май соо үргэлжэдөө түрэжэ эхилээ. Тэрэ үедэ үбhэ тэжээл барагдаhан ехэ бэрхэтэй саг байгаа. Гэбэшье, хабар болоно хээрын хагда ногоон элбэг болоод байгаа hэн. Түрэхэ ба нарай хонидоо тураангүй тобир тарганаар тэнжээхын тулада хабарай адуулгые бүри ехэ харюусалгатайгаар эмхидхэhэн байгаабди. Хээрэ адуулжа ябахада олонхи хонидмай түрэдэг hэн. Тиимэдэ үргэлжэ хоёр хүн адуулдаг ба гурбадахи хүниинь отараhаа хээрэ ошожо нарай хурьгадые асаралсадаг байгаа. Хээрэ гараhан хурьгадые зөөхэ тусгаар амhарта зөөлэхэн юумээр оёжо бэлэдхэнхэйбди. Энэ хабартаа зарим үдэрнүүдтэ 150 хонин хээрэ түрэдэг hэн. Тэдэнэй хурьгадые отарадаа асархын тулада бултадаа шахуу ошодог бэмди. Хонидой үргэлжөөрөө түрэжэ эхилhэн үдэрнүүдтэ хонишод хээрын бэлшээриhээ үргэлжэ 17—20 хурьгадые асардаг байгаа. Бидэнэр түсэбэй ёhoop 404 хурьга абахын ороондо 456 толгой абаад, эдээнние нэгэшье хоролтогүйгөөр хүл дээрэнь гаргахын түлөө үдэр hүнигүй тэмсээбди. Бидэнэр гансахан хурьгадые харууhалаад байха бэшэ, мүн эхэ хонидые адуулха, ороонэй кампани үнгэргэхэ мэтын харюусалгатай ажал хэдэг байнабди. Тиимэдэ хонишодой хүсые зүбөөр хэрэглэжэ, ажалынь hайнаар эмхидхэхэ гээшэ эгээл шухала юм. Хонишон бүхэн адуулха хурьгадаа хүхүүлхэ, байра байдалынь арилгаха, сэбэрлэхэhээ гадна, хонидоо өөhэдөө hаадаг, хайшалдаг байна. Хони хурьгад барандаа адли хүсэтэй байдаггүй туладаа ондо ондоогоор харууhалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэй юм. Шэнэ түрэhэн хонид хурьгадаа голохо, хайраха, мүргэхөө hанадаг байна. Эдээнние хүхүүлхэтэ тусгаар шадабаритай хонишод хэрэгтэй. Манай отарын зарим хонишод үни удаан хүдэлмэрилжэ, баялиг дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэр хурьгадаа голоhон хонидые тээгэлжэ абхуулхадаа ехэ шадабаритай юм. Мүн эдэ хонишоднай нарай хурьгадые эхынь хүхүүлжэ hургаха ба заядаха талаар hайн дүршэлтэй байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай отарынхид хонидой тоо толгой олошоруулhанай ашаар, нэмэлтэ түлбэри болгон, мүн олоhон ажалта үдэртөө 50 гаран хони, хурьга абаа hэн. Би 600 гаран ажалта үдэр олоо hэм. Эдэ үдэртөө ба мүн нэмэлтэ түлбэри болгон 12 хони абаhан байнаб. Тэрэшэлэн түрүү хонишоднай 10—10 гаран хони, хурьга абаhан байха юм. Магтаалта хонишод Дамбаева, Чагдурова, Жигмитова ба бусад үбэлэй хүйтэн, зунай шанга халуундашье haатангүй хонин hүрэгөө үргэлжэ адуулжа гараа бэлэй. Тиин, эдэ хонишодто колхозой правлени хэдэн удаа шан үгэhэн байна. Мүн өөhэдөөшье 9—10—12 хони нэмэлтэ түлбэри болгон ба ажалта үдэртөө абаhан байха юм.

«Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажалые улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Советэй тогтоолоор баясаhан манай хонишод правительствын халуун анхаралда харюу болгон хүдэлмэреэ бүри шангадхаhан байна. Тиигэжэ 1944—45 онуудай үбэлжэлгэ болон түл абалгые урдынхиhаа улам амжалтатайгаар үнгэргөө. 1944 оной августын 7-ой энэ түүхэтэ тогтоолой гараhанhаа хойшо бидэнэр бүри харюусалгатайгаар ба ханамжатай хёрхоор хүдэлмэрилдэг болообди. Хони, хурьгадай байра байдалые дулаанаар заhабарилха хэрэгтэ бухы хонишод элибхитэйгээр оролсоо hэн. Тэрэнэй ашаар хамаг бухы хашаа балгааhамнай хаhа саг соогоо заhабарилагдажа дулаан болоhон байгаа. Үбэлэй үедэ хонидой байрын дан халуун байхада тусгаар хэгдэhэн сонхоор hалхи оруулдаг hэмди. Хашаа балгааhан доторхи шэбхэнь үни удаан болгогдонгүй сэбэрлэгдэдэг hүниндөө дулаан байрада тэниижэ амар хоноhон хонид бүхэли үдэртөө хээгүүр бэлшэхэдээ бээрэн даарангүй ерэдэг юм.

Хурьгадай байрануудые дулаач, ариг сэбэр байлгахын тулада бүри ехээр оролдодог байгаабди. Нарай хурьгадые ехэ хүйтэн, дан халуун ба муухай байрада нэгэшье хонуулжа болохогүй. Тэдэнэрэй бэе маха бодо тэнжээгүй, нарай нялха байхадаа таарамжагүй байдал харууhанда байбал халтад гэhээр үбшэлхэ, үхэхэ байна. Манай отарын хурьгадай байра 10 гаран ондоо таhалгатай юм. Эдээн соо бага эхынь зэргээр илгажа хаадагбди.

Хонин hүрэгөө амгалан тайбанаар үбэлжүүлжэ, шэнэ түлнүүдээ хоролтогүйгөөр абаад байхадаа бидэнэр зунай бэлшээри дүүрэн хэрэглэжэ, адуулга hайнаар үнгэргэхэ шухала зорилго табинхайбди. Хонидой hаагдажа эхилhэнhээ хойшо хурьгаднай амяараа адуулагдана. Үдэшэ, үглөөнэй hэрүүндэ садатарынь эдеэлүүлхын тулада хонидоо үглөөгүүр эртэ гаргадаг ба үдэшэнь эрой оруулдаг байнабди. Хээрэ бэлшэжэ ябаhан хони хурьгадай эдеэлэнгүй халуунда хургашахадань хонишод тэрэнние тараажа эдеэлүүлдэг юм. Долоон хоног соо хониднай нэгэ удаа хужарладаг байна. Түлэг халуунай үедэ хонидоо хашаа балгааhан соо хүргүүлхэ забhартаа hаанабди. Хонид hаянай hүтэй болоо. Тиимэдэ hү тушааха гүрэнэй түсэб бардам дүүргэжэ шадаха аргатайбди.

hаяар ноohо хайшалжа дүүргэхэмнай. Хонин бүхэнhөө дунда зэргээр 1.800 килограмм ноohо хайшалха түсэбөө дүүргэжэ байнабди. Отарымнай Хонишод мүнөө жэлдэ элбэг ехэ ноohо абажа, гүрэнтэйгөө саг соонь тооссон, ажалай нэмэлтэ түлбэри абахын түлөө бултадаа тэмсэнэд. Хонишоднай гансал ноohо хайшалдаг бэшэ, харин хонидоо адуулдаг, hаадаг байха юм. Тиигэбэшье, ажал хүдэлмэриеэ даргадажа гэмэр гутар гэлдэдэг хүн манай отарада үгы байна. Имагтал тэрэнэй ашаар отарамнай хони хурьгадаа жэл ерэхэ бүри олошоруулна.

Апрель соо түрэhэн хонидые хэнзэлүүлхын зорилгоор, дүрбэн хуса табигданхай. Мүнөө жэлдэ олохон хонидые хэнзэлүүлхээр хараалнабди.

Хонидые онсо hайн оролдолгоор хүрөэлжэ, садхалан тэжээл, дулаан байраар хангаад, мүн олоор эхирлүүлхэ ба хэнзэлүүлхэ тушаа эрдэм ухаанай энэ аргые бэелүүлээд байгаа hаа манай республикын нютагай үүлтэрэй хонид хэдэн олон хурьга түрэхэ байhаниинь дүршэл дээрэhээ элеэр харагдаба. Тиимэдэ колхоз, фермэ, отара бүхэн иимэ аргые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хонин hүрэгые олошоруулхын түлөө шангаар тэмсэхэ үялгатай.

Б. ЦОКТОЕВ, колхозой отарые даагша.

Хониддhоо абтаха ашаг шэмые арбидхая!

Хонидые hайнаар харууhалха бүри тэдэнhээ абтаха ашаг шэмэ арбин ехэ болоно үгэдэг. Шэмэтэй тэжээл эдиhэн хони ямаадай мяхан

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: отарын хонишон Х. Дамбаева.

тарган ба ехэ байхаhаа гадна, hү ехээр үгэдэг, ноohониинь үдхэн, hайхан байдаг юм. Малай ашаг шэмые арбидхаhанай түлөө колхозниггуудта нэмэлтэ түлбэри олгохо тухай парти ба правительствын оролдолго малшадые угаа ехээр урмашуулжа, тэдэнэртэ бүри hайнаар хүдэлмэрилхэ арга олгоhон байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ хони хурьгадай тоо толгойе олошоруулан, гарзагүйгөөр тэнжээhэнэй ба тэдэнhээ абтаха ашаг шэмыень дээшэлүүлhэнэй ашаар нэмэлтэ түлбэри болгон 12 хони абаа hэм. 1944 ондо 160 гаран хурьга харууhалжа, 3 хүнэй ажал гансаараа бүтээдэг байгааб. Тиигэбэшье, бэрхэшээлнүүдые дабажа нэгэшье толгой хони хурьга хоролтодо оруулаагүй hэм.

Энэ жэлдэ зуугаад гаран хурьга абажа нэгэшье толгой хороонгүй хүхэ ногоондо табибаб. Минии харууhалжа байhан нэгэ хонин 5 хурьга гаргаа. Энээнние түрүүшын үдэрнүүдтэ өөрөө хаража тэнжээгээд хурьгашанай ажалда томилогдоhон Дара Чагдурова гэгшэдэ тушаажа үгөөб. Мүнөө тэдэ хурьгад барандаа тэнюун тарганаар тэнжэжэ байнхай.

hү hааха, ноohо хайшалха гүрэнэй түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхын түлөө хонидоо эгээл hайн бэлшээреэр адуулдаг, саг соонь уhалдагби. Ашата, Салхита гэдэг бэлшээринүүднай мүнөө үедэ эгээл hайн ногоотой юм. Энэ бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхын тулада хонидоо үдэр бүри урилжа адуулнаб. Хонидые ангаангүй хэм соонь уhалхада хээли шадалаа хэзээшье алдадаггүй. Манай отарын бухы хонид мүнөө үедэ Галуута Нуурhаа үдэрэй гурба удаа уhалдаг.

Ноohо hаяар хайшалжа гүрэнтэйгөө саг соонь тоосохын зорилгоор хонидоо адуулхатаяа хамта хайшалнаб. Ноohые сэбэрээр ба урилтэгүйгөөр хайшалхада арбин ехэ байдаг хадань энэ гурим сахихын тулада бухы хүсөөрөө тэмсэдэгби. Нэгэ ехэ хониноо дунда зэргээр 1.800 килограмм ноohо абаха түсэбтэйби. Түрүүшээр хайшалhан хонидhоо иимэ тооной ноohон бардам абтагдаа. Саашадаа доошо болохогүй, харин дээшэлхэ байhаниинь лабтай.

Хонидойнгоо ногоондо садамсаар hаажа эхилээб. Хони hаахадаа бултынь hаадаггүйб. Юуб гэхэдэ, хурьгад барандаа адли шадалтай бэшэ байдаг. Бүри муу хурьгадые табижа үгэдэг ба дунхуур хурьгадта эхынь hүнэй хахадые үлөөжэ үгэдэгби. Зарим хониднай хурьгадаа садхаадаггүй туладань хэдэн хонидой hү дутуугаар hаажа, тэдэ хурьгадые заядадаг байнаб. hаяшаг гараhан аад, хооhон эхэтэй 10 хурьган заядагдадаг юм.

Хонидоо hүтэй болгохын зорилгоор, үглөөгүүр эртэ гаргажа hэрүүндэ бэлшээдэг, үдэшэнь эрой бэлотор адуулдаг зантайб. Үдэрэй халуунда хургаха үедэнь hаатагби. Бэлшээриин ногооной шэмэтэй hайхан байха үедэ хонидоо таргалуулжа, тэдэнhээ абтаха ашаг шэмые арбидхахын түлөө эрид шангаар тэмсээ гэжэ бухы хонишодые уряалнаб.

Х. ДАМБАЕВА, хонишон.

Энэ полосаае «Бурят-Монголой Үнэнэй» тусхай корреспондент **О. Гомбоева** ба уранзураашa **М. Шестакова** гэгшэд эмхидхэбэ.

Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо научна туршалгануудые хэhэнэй ашаар иимэ амжалта олдобо:

1 хониноонь 5 хурьган гараа; 1 хониноонь 4 хурьган гараа;
2 хониноонь 3—3 хурьган гараа; 8 хониноонь 2—2 хурьган гараа.

ХИЛЫН СААНА

АНГЛИЙСКА СЭРЭГҮҮД РИББЕНТРОПЫЕ БАРИБА

ЛОНДОН, июниин 15. (ТАСС). 21-дэхи армейскэ группын дэргэдэ ябаhан Рейтер агентствын корреспондентын дамжуулhанай ёhoop, Германида английска эзэмдэгдэhэн зоено дээрэ урдань германска гадаада хэрэгүүдэй министр байhан Риббентроп баригдаба. Гамбургда Риббентропой нюсэгээр орон дээрээ хэбтэжэ байхадань английска лейтенант бариба. Тэрээнhээ, гурбан бэшэгүүд олдобо гэбэл: нэгэниинь—Черчилльдэ, нэгэниинь—английска гадаада хэрэгүүдэй министр Идендэ ба гурбадахинь — фельдмаршал Монтгомеридэ. Риббентропhоо тэрэшэлэн хоротой банка олдобо.

Риббентроп болбол Гамбургда апрелиин 30-да ерэжэ, тэндэ 25 жэлэй туршада танил байhан нэгэ архи наймаалагшында хоргодожо байха гэжэ найдаhан байгаа, тэд тэрэнь халаалхаяа арсаhан байха юм. Риббентроп болбол үмсын байрала Рейзэ гэжэ обогтой hуужа байгаа. Риббентропые хубсала гэжэ захираад тэрэнние Гамбургда байhан союзнигуудай штабта абаашажа, тэндэ медицинскэ эмшэд хаража үзэбэ. Риббентроп болбол бэеэ хаhагалжа ябаhан хоротой банкаяа өөрөө үгэбэ. Риббентропын лаб байhые урдань плендэ абтаhан түү басаганиинь ба тэрэнние хоргодуулхаяа арсаhан тэрэ архи худалдагша гэршэлбэд.

ДЖАВАХАРЛАЛ НЕРУ ГЭГШЭ ТҮРМЭhӨӨ СҮЛӨӨЛЭГДЭБЭ

ЛОНДОН, июниин 15. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, Индийскэ Национальна конгрессэй лидер Джавахарлал Неру гэгшэ түрмэhөө сүлөөлэгдэбэ.

НОРВЕГИИН КВИСЛИНГОВЕЦУУД АРЕСТОВАЛАГДАБА

ЛОНДОН, (ТАСС). Норвежскэ полициин начальнигай мэдүүлгын ёhoop, эсэгэ орондоо урбаhан 15.924 хүнүүд мүнөө хүртэр Норвегидэ арестовалагдаа гэжэ Рейтер агентство мэдээсэнэ. Эдэнэр багсаамжаар квислинговскэ партиин бухы членүүдэй хахадынь болоно.

Тэрээнhээ гадна, 2.000 шахуу квислинговецууд арестовалагдаhан байгаа гэбэшье, тэдэнэр ойро зуура сүлөөдэ табигдаа. Эдээн тухай асуудал иигээд шиидхэгдэшөө гэжэ энээн дээрэhээ ойлгожо болохогүй.

ФРАНЦУЗСКА СОЛДАДУУДЫЕ ДЕЙР-ЭЗ-ЗОРЕДО БАРИБА

ПАРИЖ. (ТАСС). Франс Пресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, английска засагаархин французскэ хэдэн солдадуудые Дейр-Эз-Зоре (Сирия) гэжэ газарта бариба.

Лекци

Июниин 18-да городской лектори соо (республиканска библиотекын уншалгын зал соо) **«Ородой агуу ехэ уранзохёолшо А. М. Горький»** гэжэ олонитэдэ зорюулhан лекци уншагдахань. Энэ лекциие Пединститудай литературын кафедрые даагша **В. А. Абрамов** уншаха байна.

Үдэшын 8 часта эхилхэ.

Лекционно бюро.

Харюусалгата редактор **Ц. Г. ГАЛСАНОВ.**

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактор—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00378 Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.